

Nova pravila: Građani će struju moći kupovati iz cijele Europske unije

Utjecaj opskrbljivača na račun je nešto iznad 40 posto iznosa. Sruše li opskrbljivači cijenu 10%, kupcima će biti 4% niži iznos cijelog računa, kaže stručnjak za kupoprodaju el. energije Nenad Kurtović

08. TRAVNJA 2021. U 06:35 11 KOMENTARA 2555 PRIKAZA

Foto: Dusko Jaramaz/PIXSELL

AUTOR [Josip Bohutinski](#)

Hrvatska kućanstva moći će kupovati struju od opskrbljivača iz Austrije, Poljske ili bilo koje druge članice EU, ali isto tako Poljaci, Austrijanci i drugi stanovnici Unije moći će, primjerice, ugovarati s HEP-om opskrbu električnom energijom. To je jedna od glavnih novosti koju donosi novi Zakon o tržištu električne energije, koji je pripremio Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja. Sloboda kupovanja struje iz bilo kojeg dijela Unije dio je slobode, kako se navodi u obrazloženju zakona, koje su građanima EU zajamčene Ugovorom o funkcioniranju Unije. Tako su slobodno kretanje robe, sloboda poslovnog nastana i sloboda pružanja usluga ostvarivi jedino na potpuno otvorenom tržištu električne energije koje svim krajnjim kupcima omogućuje slobodan izbor opskrbljivača strujom i svim opskrbljivačima električne energije slobodnu isporuku električne energije krajnjim kupcima.

HEP drži više od 90 posto

Stoga je, objašnjavaju predlagači zakona, radi poticanja tržišnog natjecanja i osiguranja opskrbe električnom energijom po najkonkurentnijoj cijeni, potrebno omogućiti prekogranični pristup novim opskrbljivačima električnom energijom iz različitih izvora energije te novim pružateljima usluga proizvodnje, skladištenja energije i upravljanja potrošnjom. Tako novi zakon uklanja nepotrebne prepreke na tržištu električne energije glede ulaska na tržište, rada na tržištu i izlaska s tržišta električne energije. Tržišnim pravilima tako se omogućuje ulazak i izlazak proizvođača i opskrbljivača električnom energijom na temelju ocjene ekonomske i financijske održivosti njihova poslovanja. No i dalje će postojati obveza pružanja javne usluge koja će tako i dalje biti na raspolaganju potrošačima. U Hrvatskoj,

prema podacima iz srpnja 2020., ima sedam opskrbljivača električnom energijom – Energia Gas and Power, GEN-I Hrvatska, HEP-Elektra, HEP-Opskrba, MET Croatia Energy Trade, Petrol i E.ON Energija.

No, najveći udio u ukupnoj opskrbi strujom u RH i dalje imaju HEP-Opskrba i HEP-Elektra, i to više od 90 posto godišnje opskrbe. Novi zakon propisuje da računi za električnu energiju osim podataka o potrošnji i troškovima, trebaju sadržavati i druge informacije koje krajnjim kupcima mogu pomoći da usporede svoj trenutačni ugovor s drugim ponudama. A to znači redovitu dostavu točnih informacija o obračunu koje se temelje na stvarnoj potrošnji električne energije, uz pomoć pametnih brojila, što kupcima pomaže da kontroliraju svoju potrošnju električne energije i troškove.

Međutim, krajnji kupci, a osobito kupci iz kategorije kućanstva, trebali bi imati pristup fleksibilnim aranžmanima za stvarno plaćanje svojih računa. To nije moguće bez ulaganja i modernizacije distribucijskih mreža, odnosno uvođenja sustava naprednih mreža, koji se treba izgrađivati tako da se omogućava decentralizirana proizvodnja i energetska učinkovitost, upozoravaju izrađivači zakona. A to pak znači uvođenje naprednog sustava mjerenja kojim se osnažuju krajnji kupci tako da im takvi sustavi omogućavaju točne povratne informacije o potrošnji ili proizvodnji energije u gotovo stvarnom vremenu, kao i bolje upravljanje potrošnjom. Novim zakonom regulira se da krajnji kupac mora imati jasne uvjete ugovora s opskrbljivačem te mu se u idućem petogodišnjem razdoblju omogućava promjena opskrbljivača unutar 24 sata. Uz to, opskrbljivači moraju pripremiti besplatan alat kojim će biti dostupna usporedba cijena usluga na tržištu kako bi krajnji kupci mogli izabrati za njih najpovoljniju mogućnost.

Kupci nisu iskazali volju

Navodi se među ostalim da svi krajnji kupci mogu slobodno kupovati električnu energiju od opskrbljivača po vlastitom izboru te mogu istodobno imati više od jednog ugovora o opskrbi krajnjeg kupca pod uvjetom da postoje potrebna obračunska mjerna mjesta.

– Bez pametnih brojila to što se navodi u novom zakonu nije moguće realizirati. U tome je glavni uzrok zastoja cijelog provođenja novog sustava obračuna, promjene opskrbljivača... Tek kad pametna brojila budemo imali svi ili velika većina, bit će moguće realizirati to što se navodi u novom zakonu. Jer ako sad morate očitati brojilo pa usklađivati i zatvarati prethodne obračune, to je postupak koji se ne može završiti u nekoliko dana – upozorava stručnjak za kupoprodaju električne energije Nenad Kurtović.

Objašnjava i da će krajnji kupac, među ostalim, moći s jednim opskrbljivačem sklopiti ugovor za više mjernih mjesta, pa ako ima primjerice stan i vikendicu, moći će imati jedan ugovor i dva obračunska mjerna mjesta.

– Ovo se sve odnosi na opskrbu, a to je oko 40 posto iznosa računa za struju. Ovo jest otvaranje tržišta i nije sporno da je to dobro. Nama kao kupcima je bitno da onaj javni dio usluge ostaje zaštićen, a to su mrežarine, naknada za obnovljive izvore energije i, uvjetno rečeno, PDV. Na opskrbnom dijelu kod nas je tržište potpuno zakazalo, HEP i dalje drži monopol s 90 posto tržišta i ovo je otvaranje dobro došlo. Utjecaj opskrbljivača na račun je nešto iznad 40 posto iznosa. Ako opskrbljivači snize cijenu 10 posto, to će nama kupcima biti četiri posto niži iznos cijelog računa. No to dosad u pravom smislu nismo imali u Hrvatskoj. Kupci nisu iskazali volju, a to je dijelom zato što je cijena električne energije relativno niska – tumači Kurtović.

Ništa bez novih brojila

Nova regulativa, dodaje, vodi k tome da ćemo moći struju kupovati u Mađarskoj, Sloveniji, Francuskoj... No, pitanje je, napominje, kad će to biti moguće. A da bi bilo moguće, opskrbljivač mora dobiti podatke od operatora sustava, od distributera i ostalo... Novi zakon dopušta ulazak na tržište i novih operatora sustava, a Kurtović objašnjava da je, što se tiče prijenosa, sustav uvijek isti.

Vlasnik mreže je jedan, a može biti više korisnika, no kod nas toga još nema ni kod distribucijske ni kod prijenosne mreže u onom obujmu u kakvom bi to moglo biti.

Novi zakon trebao bi i to omogućiti. Kurtović je još jednom spomenuo i problem pametnih brojila čije je uvođenje, kako kaže, u Hrvatskoj zastalo. Možda je, ističe, uzrok tome koronska kriza, ali dok nema pametnih brojila uzalud nam i ovaj zakon jer ga nećemo moći provesti, zaključio je Kurtović.

Koje su tri promjene u novom zakonu ključne za krajnje korisnike?

1. Novi zakon kupcu u idućem petogodišnjem razdoblju omogućava promjenu opskrbljivača u samo 24 sata
2. Omogućuje se ulazak i izlazak proizvođača i opskrbljivača elektr. energijom na temelju ekonomske i financijske održivosti
3. Opskrbljivači moraju pripremiti besplatan alat koji će kupcima omogućiti uvid u usporedbu cijena usluga na tržištu